

POSTANOWIENIE

Dnia 9 marca 2023 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Waldemar Płóciennik

na posiedzeniu w trybie art. 535 § 3 k.p.k.
po rozpoznaniu w Izbie Karnej w dniu 9 marca 2023 r.,
sprawy **A. H.**
skazanego z art. 162 § 1 k.k.
z powodu kasacji wniesionej przez obrońcę skazanego,
od wyroku Sądu Okręgowego w Rzeszowie
z dnia 20 lipca 2022 r., sygn. akt III Ka 513/21,
utrzymującego w mocy wyrok Sądu Rejonowego w Rzeszowie
z dnia 2 czerwca 2021 r., sygn. akt X K 88/21,

p o s t a n o w i ł

- 1. oddalić kasację jako oczywiście bezzasadną,**
- 2. obciążyć skazanego A. H. kosztami sądowymi postępowania kasacyjnego.**

UZASADNIENIE

A. H. oskarżono o to, że w dniu 1 grudnia 2019 r. około godziny 4:33 w R. na skrzyżowaniu ul. [...] z ul. [...] będąc pasażerem samochodu osobowego marki B. o nr rej. [...], kierowanego przez inną ustaloną osobę, uczestniczącego w zdarzeniu z samochodem R [...] nr rej. [...], w wyniku którego to zdarzenia kierowca samochodu R. [...] – S. S. oraz pasażerka K. K. zostali wyrzuceni z auta na chodnik, zbiegł wraz z kierowcą samochodu B. z miejsca zdarzenia nie udzielając pomocy jego ofiarom, wiedząc że znajdują się oni w położeniu grożącym bezpośrednim niebezpieczeństwem utraty życia albo ciężkiego uszczerbku na zdrowiu, pomimo

że mógł takiej pomocy udzielić bez narażenia siebie na niebezpieczeństwo utraty lub poważnego uszczerbku na zdrowiu, tj. o czyn z art. 162 § 1 k.k.

Wyrokiem z dnia 2 czerwca 2021 r., sygn. akt X K 88/21, Sąd Rejonowy w Rzeszowie uznał A. H. za winnego popełnienia zarzucanego mu czyn z art. 162 § 1 k.k. i na tej podstawie skazał go na karę roku pozbawienia wolności, zaliczając na poczet orzeczonej kary okres zatrzymania od dnia 1 grudnia 2019 r. godz. 16.20 do dnia 2 grudnia 2019 r. godz. 14.45. Na mocy art. 46 § 2 k.k. orzekł wobec oskarżonego na rzecz pokrzywdzonych K. K. i S. S. nawiazki w kwotach po 20.000 złotych.

Zaskarżając apelacją wyrok Sądu Rejonowego w całości, obrońca oskarżonego zarzucił:

„I. obrazę przepisów postępowania karnego, mającą istotny wpływ na treść wydanego orzeczenia, tj.:

- art. 4 kodeksu postępowania karnego (zwane dalej k.p.k.) i art. 7 k.p.k. w zw. z art. 424 § 1 k.p.k., art. 410 k.p.k., art. 167 k.p.k. i art. 193 § 1 k.p.k. oraz art. 2 § 2 k.p.k., a także art. 5 k.p.k. i art. 170 § 1 pkt 2, 3, 5 k.p.k. wyrażającą się głównie w poczynieniu nieprawdziwych ustaleń faktycznych na skutek istotnych uchybień w zakresie oceny dowodów i postępowania dowodowego, które zostały przeprowadzone przez Sąd I-szej instancji w sposób wyraźnie nieobiektywny tj. stronniczy, czyli przeprowadzony z niekorzyścią dla oskarżonego (sprzecznie m.in. z art. 4 k.p.k. i 7 k.p.k. w zw. z art. 410 k.p.k. oraz art. 167 k.p.k. i art. 193 § 1 k.p.k.), a następnie skazaniu oskarżonego, na skutek nieobiektywnego i istotnie przedwczesnego stwierdzenia, że oskarżony wypełnił znamiona zarzucanego mu czynu, o czym bardzo dobitnie świadczy głównie to, że:

1. Sąd Rejonowy wyraźnie wbrew w/w przepisom (a w szczególności sprzecznie z art. 193 § 1 k.p.k., oraz art. 170 § 1 pkt 2, 3, 5 k.p.k. w zw. z art. 4 k.p.k.), a zatem nieprawidłowo oddalił na rozprawie w dniu 28 maja 2021 r. w pełni zasadny pisemny wniosek dowodowy obrońcy oskarżonego z dnia 12 maja 2021 r. o dopuszczenie i przeprowadzenie w niniejszej sprawie dowodu z łącznej opinii biegłych z zakresu ratownictwa medycznego, oraz psychologii zmierzający m.in. do

prawidłowego (zgodnego z procedurą karną) zweryfikowania linii obrony oskarżonego w zakresie tego, m.in.: że znajdował się on w tzw. szoku powypadkowym w chwili czynu i w jego realiach - jako pasażer samochodu osobowego, który zderzył się z innym pojazdem mechanicznym - oraz, że stan ten faktycznie wyłączał realną możliwość udzielenia pomocy pokrzywdzonym;

a także

2. w/w okoliczności mogące zostać wykazane przedmiotowym wnioskiem dowodowym mają pierwszorzędne znaczenie dla możliwości ustalenia czy zostało popełnione przestępstwo, oraz przypisania go oskarżonemu jak i oceny jego znamion, a zatem Sąd I-szej instancji w w/w postanowieniu z dnia 28 maja 2021 r. o oddaleniu w/w wniosku wadliwie podał podstawę prawną z art. 170 § 1 pkt 3 i 5 k.p.k. uzasadniając błędnie, m.in., że dowód ten nie ma znaczenia dla rozstrzygnięcia sprawy i zmierza do przedłużenia postępowania - co nie tylko nie ma i nie miało miejsca, ale co więcej o znaczeniu dla rozstrzygnięcia sprawy mówi jedynie podstawa z art. 170 § 1 pkt 2 k.p.k., której Sąd Rejonowy w ogóle nie powołał w treści w/w postanowienia o oddaleniu dowodu;

co więcej

3) Sąd Rejonowy bardzo wyraźnie wbrew dyspozycji art. 193 § 1 k.p.k. w zw. z art. 7 i 4 k.p.k. stwierdził i dokonał wadliwej oceny dowodów odzwierciedlonej w treści uzasadnienia, że cyt.: >>Sąd nie dał wiary tym wyjaśnieniom w jakich próbował się wybielić przed Sądem podając że znajdował się on wówczas pod silnym działaniem alkoholu, jak też znajdował się on wówczas w szoku.(...)<< (cyt. 1 zdania zawartego w rubryce nr 2.2. formularza uzasadnienia zaskarżonego wyroku) mimo, że tego rodzaju stwierdzenia i ustalenia mogą być poczynione w postępowaniu karnym tylko na podstawie opinii biegłych - o czym stanowi art. 193 § 1 k.p.k., zgodnie z którym >>Jeżeli stwierdzenie okoliczności mających istotne znaczenie dla rozstrzygnięcia sprawy wymaga wiadomości specjalnych, zasięga się opinii biegłego albo biegłych<< - czego Sąd I-szej instancji wadliwie nie dokonał m.in. na skutek nieprawidłowego oddalenia w/w wniosku dowodowego, oraz nie ustalenia z

urzędu również za pomocą opinii biegłego zawartości alkoholu w organizmie oskarżonego w chwili czynu;

a w końcu

4) ocena dowodów opisana wyżej w pkt 3) jest tym bardziej wyraźnie nieprawidłowa (sprzeczna min. z art. 7 w zw. z art. 193 § 1 k.p.k. i 4 k.p.k. oraz art. 424 § 1 k.p.k. i art. 410 k.p.k.), że Sąd Rejonowy wskazał dalej w uzasadnieniu, że cyt.: >>Wyjaśnienia oskarżonego w tej części stoją w sprzeczności z ustaleniami poczynionymi przez Sąd na podstawie zeznań słuchanych w toku postępowania świadków.<< (cyt. 3 zdania zawartego w rubryce nr 2.2. formularza uzasadnienia zaskarżonego wyroku), co jest ewidentnie sprzeczne z treścią zeznań A. H. (k. 78-79, k. 244), oraz M. H. (k. 81-82, k.245) - których wiarygodności Sąd Rejonowy nie zakwestionował nawet w najmniejszym zakresie (zob. formularz uzasadnienia wyroku w pkt. 2.2 gdzie nie ma tychże świadków jako dowodów niewiarygodnych lub nieuwzględnionych) - a one zeznając już w postępowaniu przygotowawczym (np. k.78-79, k.81-82) jak również na rozprawie mówiły o znacznym stopniu upojenia alkoholowego oskarżonego (k.244, k.245), a do tego A. H. zeznawała o szoku powypadkowym także w postępowaniu przygotowawczym (k.78-79) oraz na rozprawie (k.244), gdzie m.in. na 8 stronie protokołu rozprawy z dnia 5 maja 2021r. stwierdziła, min. że >>W rozmowie telefonicznej z bratem można było odczuć szok, płakał, zachodził się. (...)<<

II. błąd w ustaleniach faktycznych przyjętych za postawę rozstrzygnięcia i mających wpływ na jego treść polegający na tym, że w/w uchybienia w zakresie prowadzonego przez Sąd I-szej instancji postępowania dowodowego, oraz oceny dowodów doprowadziły Sąd Rejonowy w Rzeszowie do dokonania błędnych ustaleń faktycznych przyjętych za postawę rozstrzygnięcia i mających wpływ na jego treść, polegających na przedwczesnym i niezgodnym z rzeczywistością stwierdzeniu Sądu Rejonowego, że oskarżony swoim zachowaniem wypełnił znamiona zarzuconego mu czynu zabronionego."

Ewentualnie, jak podkreślił skarżący „jedynie z ostrożności procesowej, na wypadek gdyby Sąd Okręgowy nie uwzględnił wyżej opisanych zarzutów” – nadto zarzucił:

„III. obrazę prawa materialnego polegającą na wadliwym zaniechaniu przez Sąd I-szej instancji w zakresie dokonania prawidłowej oceny prawnej czynu zarzuconego oskarżonemu, sprowadzającej się do tego, że w realiach niniejszej sprawy spełnione zostały warunki kontratypu z art. 162 § 2 kodeksu karnego (zwany dalej k.k.) - czego błędnie nie dostrzegł Sąd Rejonowy dokonując oceny prawnej czynu, a powinno go to prawidłowo doprowadzić do uniewinnienia oskarżonego od postawionego mu zarzutu - za czym bardzo wyraźnie przemawia:

1) orzecznictwo Sądu Najwyższego, zgodnie z którym >>Karalność przestępstwa nieudzielenia pomocy człowiekowi znajdującemu się w bezpośrednim niebezpieczeństwie grożącym utratą życia, ciężkiego uszkodzenia ciała lub ciężkiego rozstroju zdrowia jest wyłączona w dwóch sytuacjach: a) gdy pomoc musiałaby polegać na poddaniu się zabiegom lekarskim, b) gdy z okoliczności danego wypadku wynika, że możliwa jest natychmiastowa pomoc ze strony instytucji lub osoby do tego bardziej powołanej, np. medycznego pogotowia ratunkowego).<< aktualna teza wyrażona na gruncie wyroku Sądu Najwyższego z dnia 6 października 1998 r. - sygn. akt III KKN 27/98 (orzeczenie opublikowane w LEX pod nr 35092, (...);

2) orzecznictwo Sądów Powszechnych - które zapadło w bardzo zbliżonych do niniejszej sprawy okolicznościach faktycznych - zgodnie z którym, cyt.: >>(…) W tej sytuacji obiektywnie i jednoznacznie należy stwierdzić, iż w opisywanych warunkach, w okolicznościach rozpatrywanej sprawy możliwa była niezwłoczna pomoc pokrzywdzonemu ze strony instytucji do tego powołanej i do takiej fachowej pomocy medycznej niezwłocznie - bardzo szybko doszło. Do zdarzenia doszło w centrum miasta B. przy głównej ulicy w miejscu gdzie był zgromadzony tłum osób postronnych, jak też członków rodziny i znajomych pokrzywdzonego K. K. (1). Zdarzenia rozgrywały się w niewielkiej odległości od stacji Pogotowia Ratunkowego i Komisariatu Policji. Natychmiastowa pomoc była zatem obiektywnie możliwa w tych warunkach i została ona udzielona pokrzywdzonemu. W ocenie Sądu, zostały

spełnione warunki kontratypu z art. 162 § 2 k.k. (...)<< aktualne tezy wyrażone na gruncie uzasadnienia wyroku Sądu Okręgowego w Białymstoku z dnia 25 października 2013 r. - sygn. akt III K 1/13 (orzeczenie opublikowane w LEX pod nr 1883438, (...);

3) ustalony przez Sąd Rejonowy stan faktyczny sprawy zgodnie z którym:

a) miejscem czynu było skrzyżowanie jednych z głównych ulic R. tj. ul. [...] i [...] (uzasadnienie wyroku - zawarte w podpunkcie 3-cim, punktu 1.1. formularza uzasadnienia), które znajduje się w bardzo niewielkiej odległości zarówno od stacji pogotowia ratunkowego, jak i komisariatu policji (a jest to okoliczność powszechnie znana niewymagająca dowodzenia po myśli art. 168 k.p.k.);

b) >>(…) Na miejsce po chwili przybyły wezwane służby ratownicze - tj. karetka pogotowia, straż pożarna oraz funkcjonariusze Policji.<< (cytat z uzasadnienia wyroku - zawarty w ostatnim zdaniu podpunktu 3-go, punktu 1.1. formularza uzasadnienia), a zatem natychmiastowa i profesjonalna pomoc była zatem nie tylko obiektywnie możliwa w tych warunkach, ale i została ona bardzo szybko bez żadnej zwłoki udzielona pokrzywdzonym;

c) w miejscu czynu znajdowały się osoby postronne, które niezwłocznie udzieliły pierwszej pomocy pokrzywdzonym (uzasadnienie wyroku - zawarte w podpunkcie 3-cim, punktu 1.1. formularza uzasadnienia).”

Z „ostrożności procesowej, na wypadek gdyby Sąd Okręgowy nie uwzględnił wyżej opisanych zarzutów” podniósł także zarzut:

IV. rażącej niewspółmierności „kary i orzeczonych nawiązek, która uwidacznia się w bardzo wyraźnym pominięciu przy wymiarze kary i orzeczeniu nawiązek - przez Sąd I-szej instancji - całego szeregu prawidłowo ustalonych okoliczności łagodzących, które obiektywnie powinny doprowadzić Sąd Rejonowy do o wiele łagodniejszego wymiaru kary i orzeczonych nawiązek o czym najdobitniej świadczy treść pkt. 4 formularza uzasadnienia wyroku (dot. uzasadnienia w zakresie min. kary), gdzie próżno szukać wskazania jakiegokolwiek (nawet choćby jednej) okoliczności łagodzącej, którą uwzględnił Sąd przy wymiarze kary i orzeczeniu

nawiązek, a wbrew temu w ustalonym stanie faktycznym Sąd prawidłowo ustalił cały szereg obiektywnych okoliczności łagodzących, które powinny również wpłynąć na wymiar kary, oraz wysokość orzeczonych nawiązek, a są to fakty, że: 1. oskarżony był jedynie pasażerem (a nie kierowcą), pojazdu kierowanego przez inną osobę będącą sprawcą wypadku (ustalenia zawarte w pkt 1.1. ppkt 1 i 3 formularza uzasadnienia zaskarżonego wyroku), a zatem również wobec oskarżonego istniał poważny stan zagrożenia życia i zdrowia wywołany zderzeniem pojazdów (a nie odniesienie przez oskarżonego poważniejszych obrażeń jest wynikiem - jak się wydaje - zapiętych pasów bezpieczeństwa, oraz byciem pod wpływem alkoholu w chwili zderzenia pojazdów);

2. oskarżony w sposób oczywisty jako pasażer musiał również odczuć bardzo negatywnie (i poważnie) skutki tegoż wypadku (uderzenia obu pojazdów - a jest to okoliczność powszechnie znana niewymagająca dowodzenia po myśli art. 168 k.p.k.) skoro Sąd Rejonowy prawidłowo ustalił m.in. że >>(…) Siła uderzenia była tak duża że zarówno kierowca taksówki, jak i pasażerka zostali wyrzuceni z pojazdu na chodnik. (...)<< (cytat ustaleń zawartych na początku 3-ciej strony uzasadnienia w pkt 1.1. ppkt 3 formularza uzasadnienia zaskarżonego wyroku).

3. opisane wyżej w pkt 2 bardzo silne zderzenie pojazdów z całą pewnością miało negatywny wpływ na racjonalność oceny sytuacji i zachowanie oskarżonego w chwili czynu jako pasażera uczestniczącego w wypadku samochodowym (a jest to okoliczność powszechnie znana niewymagająca dowodzenia po myśli art. 168 k.p.k.), tym bardziej, że był on wtedy pod działaniem alkoholu (zob. uzasadnienie zawarte w 2-gim zdaniu pkt 2.1 formularza uzasadnienia zaskarżonego wyroku);

4. oboje - pokrzywdzeni w chwili wypadku nie mieli zapiętych pasów bezpieczeństwa czym w sensie prawnym przyczynili się do zwiększenia zakresu swojej szkody osobowej i krzywdy (dlatego też wypadli z pojazdu, co zostało zacytowane wyżej, a Sąd Rejonowy ustalił to w pkt 1.1. ppkt 2 i 3 formularza uzasadnienia zaskarżonego wyroku), a zatem doznane przez nich obrażenia mogłyby być mniejsze gdyby stosowali się do tychże przepisów ruchu drogowego nakazujących zapięcie pasów i dlatego poważny rozmiar ich obrażeń nie powinien w pełnym zakresie obciążać oskarżonego.”

Zdaniem obrony „w/w okoliczności mają ogromne znaczenie nie tylko w zakresie wymiaru kary, ale też co do orzeczonych nawiązek, które są przecież środkami kompensacyjnymi tj. mającymi na celu wyrównanie szkody jaką ponieśli pokrzywdzeni, a za tą szkodę w pierwszej kolejności odpowiada nie oskarżony (jako pasażer), ale sprawca wypadku, którym jest inna osoba.

5. >>(…) Wtedy też kierujący pojazdem marki B. polecił oskarżonemu A. H. , aby natychmiast wysiadł z auta po czym obaj mężczyźni uciekli w kierunku [...]. (...)<< (cytat ustaleń zawartych w 4 - tym zdaniu 3-ciej strony uzasadnienia w pkt 1.1. ppkt 3 formularza uzasadnienia zaskarżonego wyroku), a zatem na czyn oskarżonego i zaburzenie jego racjonalnego i zgodnego z prawem zachowania miało istotny wpływ polecenie ucieczki przez faktycznego sprawcę wypadku. Pominięcie tej okoliczności łagodzącej jest tym bardziej wyraźne, że Sąd Rejonowy ocenił, iż: (...) >>Ponadto Sąd dał wiarę tym wyjaśnieniom w jakich podał, że po samym uderzeniu na hasło kierującego B., cyt.: „sp....my” zaczął uciekać w stronę [...].(...)<< (cytat oceny zawartej w 3-cim zdaniu uzasadnienia w pkt 2.1 formularza uzasadnienia zaskarżonego wyroku).

6. oskarżony od samego początku postępowania przyznał się do ucieczki z miejsca wypadku, wyraził skruchę, przeprosił za swoje zachowanie i złożył wyjaśnienia korespondujące z pozostałym materiałem dowodowym;

7. na marginesie dodać należy także, że zdaniem obrony - chociażby pośrednio - za zasadnością podniesionego w tej części apelacji zarzutu rażącej niewspółmierność kary przemawia także fakt, że Prokurator we wniosku z dnia 16 lutego 2021 r. (za zgodą oskarżonego) wnosił o skazanie oskarżonego w trybie art. 335 § 2 k.p.k. jedynie na karę 12 miesięcy ograniczenia wolności w postaci 25% potrącenia z wynagrodzenia za pracę, oraz pokrycie kosztów postępowania.”

Mając na uwadze zakres zaskarżenia oraz podniesione zarzuty apelacyjne, a także jakość uchybień Sądu Rejonowego obrońca wniósł o:

I. uniewinnienie oskarżonego od zarzuczonego mu czynu oraz zasądzenie na jego rzecz zwrotu kosztów ustanowienia obrońcy z wyboru w postępowaniu przygotowawczym i sądowym wg norm przepisanych;

ewentualnie

II. zmianę wyroku w zakresie orzeczenia o karze, środkach karnych i środkach kompensacyjnych oraz kosztach postępowania poprzez orzeczenie wobec oskarżonego w miejsce kary pozbawienia wolności i nawiązek jedynie kary 12 miesięcy ograniczenia wolności w postaci 25% potrącenia z wynagrodzenia za pracę, oraz zasądzenie od niego kosztów postępowania wg norm przepisanych;

ewentualnie

III. uchylenie zaskarżonego wyroku w całości i przekazanie sprawy w tym zakresie do ponownego rozpoznania przez Sąd pierwszej instancji.

Wniósł nadto o przeprowadzenie na rozprawie odwoławczej dowodów z łącznej opinii biegłych z zakresu ratownictwa medycznego oraz psychologii oraz opinii biegłego z zakresu toksykologii.

Po przeprowadzeniu postępowania odwoławczego, Sąd Okręgowy w Rzeszowie wyrokiem z dnia 20 lipca 2022 r., sygn. akt III Ka 513/21, utrzymał w mocy zaskarżone orzeczenie.

We wniesionej kasacji, zaskarżając wyrok w całości, obrońca skazanego A.H. zarzucił:

„I. rażące naruszenie prawa procesowego, które miało istotny wpływ na treść tego orzeczenia, w postaci naruszenia art. 433 § 2 k.p.k. i art. 457 § 3 k.p.k., polegające na braku rozważenia w postępowaniu apelacyjnym w niniejszej sprawie przez Sąd Okręgowy w Rzeszowie obrazy prawa materialnego określonej w pkt III, zarzutów apelacji obrońcy z dnia 26 lipca 2021 r. wbrew temu, że:

1. wykładnia art. 433 § 2 k.p.k. oraz art. 457 § 3 k.p.k. prowadzi do wniosku, że Sąd odwoławczy zobowiązany jest nie tylko do niepomijania żadnego z podniesionych zarzutów, ale także do rzetelnego ustosunkowania się do każdego z nich (vide wyrok Sądu Najwyższego z 6.06.2006 r., sygn. akt - V KK 413/05, OSNKW 2006/7-8, poz. 76);

2. w powyżej określonym zarzucie pkt. III apelacji, obrońca bardzo szeroko wskazał okoliczności, które jego zdaniem pominął Sąd I-wszej instancji w zakresie oceny prawnej czynu co do kontratypu z art. 162 § 2 k.k., tj.:

a) orzecznictwo Sądu Najwyższego, zgodnie z którym >>Karalność przestępstwa nieudzielania pomocy człowiekowi znajdującemu się w bezpośrednim niebezpieczeństwie grożącym utratą życia, ciężkiego uszkodzenia ciała lub ciężkiego rozstroju zdrowia jest wyłączona w dwóch sytuacjach: a) gdy pomoc musiała by polegać na poddaniu się zabiegom lekarskim, b) gdy z okoliczności danego wypadku wynika, że możliwa jest natychmiastowa pomoc ze strony instytucji lub osoby do tego bardziej powołanej, np. medycznego pogotowia ratunkowego).<< aktualna teza wyrażona na gruncie wyroku Sądu Najwyższego z dnia 6 października 1998 r. - sygn. akt III KKN 27/98 (orzeczenie opublikowane w LEK pod nr 35092, podkreślenie obrońca);

b) orzecznictwo Sądów Powszechnych - które zapadło w bardzo zbliżonych do niniejszej sprawy okolicznościach faktycznych - zgodnie z którym, cyt.: >>(…) W tej sytuacji obiektywnie i jednoznacznie należy stwierdzić, iż w opisywanych warunkach, w okolicznościach rozpatrywanej sprawy możliwa była niezwłoczna pomoc pokrzywdzonemu ze strony instytucji do tego powołanej i do takiej fachowej pomocy medycznej niezwłocznie - bardzo szybko doszło, Do zdarzenia doszło w centrum miasta B. przy głównej ulicy (...), w miejscu gdzie był zgromadzony tłum osób postronnych, jak też członków rodziny i znajomych pokrzywdzonego K. K. (1). Zdarzenia rozgrywały się w niewielkiej odległości od stacji Pogotowia Ratunkowego i Komisariatu Policji. Natychmiastowa pomoc była zatem obiektywnie możliwa w tych warunkach i została ona udzielona pokrzywdzonemu. W ocenie Sadu, zostały spełnione warunki kontratypu z art. 162 § 2 k.k. (...)<< aktualne tezy wyrażone na gruncie uzasadnienia Wyroku Sądu Okręgowego w Białymstoku z dnia 25 października 2013 r. - sygn. akt III K 1/13 (orzeczenie opublikowane w LEK pod nr 1883438, podkreślenie obrońca);

c) ustalony przez Sąd Rejonowy stan faktyczny sprawy zgodnie z którym: miejscem czynu było skrzyżowanie jednych z głównych ulic R. tj. ul. [...]. i [...]., które

znajduje się w bardzo niewielkiej odległości zarówno od stacji pogotowia ratunkowego, jak i komisariatu policji;

d) >>Na miejsce po chwili przybyły wezwane służby ratownicze - tj. karetka pogotowia, straż pożarna oraz funkcjonariusze Policji.<< (cytat i uzasadnienia wyroku Sądu I-wszej instancji - zawarty w ostatnim zdaniu podpunktu 3-go, punktu 1.1. formularza uzasadnienia), a zatem natychmiastowa i profesjonalna pomoc była zatem nie tylko obiektywnie możliwa w tych warunkach, ale i została ona bardzo szybko bez żadnej zwłoki udzielona pokrzywdzonym;

e) w miejscu czynu znajdowały się osoby postronne, które niezwłocznie udzieliły pierwszej pomocy pokrzywdzonym (uzasadnienie wyroku Sądu I-wszej instancji - zawarte w podpunkcie 3-cim, punktu 1.1. formularza uzasadnienia);

Zdaniem obrony w uzasadnieniu zaskarżonego kasacją wyroku próżno szukać rzetelnego ustosunkowania się do wyżej wskazanego zarzutu, albowiem Sąd Okręgowy zacytował w uzasadnieniu jego dosłowną treść, ale nie odniósł się merytorycznie do opisanych wyżej w pkt. 2 okoliczności faktycznych i prawnych - co miało istotny wpływ na treść zaskarżonego orzeczenia, albowiem istotnie prawdopodobnym jest, że należyte rozpoznanie tegoż zarzutu doprowadziłoby Sąd do przyjęcia w realiach niniejszej sprawy kontratypu z art. 162 § 2 k.k., a przez to do uniewinnienia oskarżonego od zarzuconego mu czynu (pkt 3)".

Jedynie z ostrożności procesowej, jak podniósł obrońca „na wypadek gdyby Sąd Najwyższy nie uwzględnił wyżej opisanej podstawy kasacyjnej” – zarzucił:

„II. rażące naruszenie prawa procesowego, które miało istotny wpływ na treść tego orzeczenia, w postaci naruszenia art. 433 § 2 k.p.k. i art. 457 § 3 k.p.k., polegające na wyrażnie i istotnie błędnym rozpoznaniu w postępowaniu apelacyjnym w niniejszej sprawie przez Sąd Okręgowy w Rzeszowie zarzutu rażącej niewspółmierności kary i orzeczonych nawiązek określonego w pkt IV. zarzutów apelacji obrońcy z dnia 26 lipca 2021 r., co przejawia się w tym, że:

1. w powyżej określonym zarzucie pkt. IV. apelacji, obrońca wskazał w siedmiu punktach cały szereg okoliczności łagodzących i faktów, które jego zdaniem

obiektywnie powinny doprowadzić Sąd Rejonowy do o wiele łagodniejszego wymiaru kary i orzeczonych nawiązek, a były to :

a) fakty, że oskarżony był jedynie pasażerem, a zatem również wobec oskarżonego istniał poważny stan zagrożenia życia i zdrowia wywołany zderzeniem pojazdów (a nie odniesienie przez oskarżonego poważniejszych obrażeń jest wynikiem - jak się wydaje - zapiętych pasów bezpieczeństwa, oraz byciem pod wpływem alkoholu w chwili zderzenia pojazdów);

b) okoliczności, że oskarżony w sposób oczywisty jako pasażer musiał również odczuć bardzo negatywnie (i poważnie) skutki tegoż wypadku skoro Sąd Rejonowy prawidłowo ustalił min. że Siła uderzenia była tak duża że zarówno kierowca taksówki, jak i pasażerka zostali wyrzuceni z pojazdu na chodnik. (cytat ustaleń zawartych na początku 3-ciej strony uzasadnienia wyroku Sądu I-wszej w pkt 1.1. ppkt 3 formularza uzasadnienia);

c) fakty, że opisane wyżej bardzo silne zderzenie pojazdów z całą pewnością miało negatywny wpływ na racjonalność oceny sytuacji i zachowanie oskarżonego w chwili czynu jako pasażera uczestniczącego w wypadku samochodowym (a jest to okoliczność powszechnie znana niewymagająca dowodzenia po myśli art. 168 k.p.k.), tym bardziej, że był on wtedy pod działaniem alkoholu;

d) okoliczności, że oboje pokrzywdzeni w chwili wypadku nie mieli zapiętych pasów bezpieczeństwa czym w sensie prawnym przyczynili się do zwiększenia zakresu swojej szkody osobowej i krzywdy (dlatego też wypadli z pojazdu, co zostało zacytowane wyżej, a Sąd Rejonowy ustalił to w pkt 1.1. ppkt 2 i 3 formularza uzasadnienia wyroku), a zatem doznane przez nich obrażenia mogłyby być mniejsze gdyby stosowali się do tychże przepisów ruchu drogowego nakazujących zapięcie pasów i dlatego poważny rozmiar ich obrażeń nie powinien w pełnym zakresie obciążać oskarżonego; Zdaniem obrony w/w okoliczności powinny mieć ogromne znaczenie nie tylko w zakresie wymiaru kary, ale też co do orzeczonych nawiązek, które są przecież środkami kompensacyjnymi tj. mającymi na celu wyrównanie szkody jaką ponieśli pokrzywdzeni, a za tą szkodę w pierwszej

kolejności odpowiada nie oskarżony (jako pasażer), ale sprawca wypadku, którym jest inna osoba;

e) fakty, że >>(…) Wtedy też kierujący pojazdem marki B. polecił oskarżonemu A. H., aby natychmiast wysiadł z auta po czym obaj mężczyźni uciekli w kierunku [...]. (...) << (cytat ustaleń zawartych w 4 - tym zdaniu 3-ciej strony uzasadnienia wyroku Sądu I-wszej instancji w pkt 1.1. ppkt 3 formularza uzasadnienia), a zatem na czyn oskarżonego i zaburzenie jego racjonalnego i zgodnego z prawem zachowania miało istotny wpływ polecenie ucieczki przez faktycznego sprawcę wypadku. Pominięcie tej okoliczności łagodzącej jest tym bardziej wyraźne, że Sąd Rejonowy ocenił, iż: >>(…) Ponadto Sąd dał wiarę tym wyjaśnieniom w jakich podał, że po samym uderzeniu na hasło kierującego B., cyt.: „sp....my” zaczął uciekać w stronę [...].(...) << (cytat oceny zawartej w 3-cim zdaniu uzasadnienia w pkt 2.1 formularza uzasadnienia wyroku Sądu I-wszej instancji);

f) okoliczności, że oskarżony od samego początku postępowania przyznał się do ucieczki z miejsca wypadku, wyraził skruchę, przeprosił za swoje zachowanie i złożył wyjaśnienia korespondujące z pozostałym materiałem dowodowym;

g) także okoliczności procesowe - podniesione posiłkowo na koniec i jedynie na marginesie - że Prokurator we wniosku z dnia 16 lutego 2021 r. (za zgodą oskarżonego) wnosił o skazanie oskarżonego w trybie art. 335 § 2 k.p.k. jedynie na karę 12 miesięcy ograniczenia wolności w postaci 25% potrącenia z wynagrodzenia za pracę, oraz pokrycie kosztów postępowania;

2. zdaniem obrony treść uzasadnienia zaskarżonego niniejszą kasacją wyroku jasno przemawia za tym, że Sąd Odwoławczy istotnie błędnie rozpoznał wyżej opisany zarzut apelacyjny określony w pkt IV. zarzutów apelacji obrońcy z dnia 26 lipca 2021 r. albowiem:

a) w części uzasadnienia dotyczącej umotywowania nieuwzględnienia przedmiotowego zarzutu Sąd Okręgowy nieprawidłowo pominął milczeniem większość faktów i okoliczności opisanych wyżej w podstawie II.1., co zdaniem obrony razi szczególnie mocno z uwagi na całkowite nie odniesienie się Sądu Odwoławczego głównie do braku zapięcia pasów przez pokrzywdzonych i przez to

ich przyczynienia się (opisanego wyżej w podst. II.1.d) do zwiększenia zakresu swojej szkody i krzywdy (vide: treść formularza uzasadnienia zaskarżonego wyroku zawarta w części zatytułowanej 'Zwięźle o powodach uznania zarzutu za zasadny, częściowo zasadny albo niezasadny'),

b) Sąd Okręgowy dostrzegł wprawdzie, że oskarżony był jedynie pasażerem, ale zdaniem obrony wyraźnie nieprawidłowo zbagatelizował tę okoliczność - głównie w aspekcie naruszenia dyrektywy uwzględniania okoliczności łagodzących, a w szczególności tych opisanych wyżej w podstawie II. pkt 1 a) - d) - oceniając, że cyt.: >>(…) fakt, iż w/w był jedynie pasażerem pojazdu, pozostaje irrelevantny dla sprawy (...)<< (cytat z formularza uzasadnienia zaskarżonego wyroku zawarty w części zatytułowanej 'Zwięźle o powodach uznania zarzutu za zasadny, częściowo zasadny albo niezasadny'),

c) Sąd Odwoławczy zauważył także, że przyznanie się przez oskarżonego do ucieczki z miejsca wypadku, wyrażenie skruchy i przeproszenie posiada znaczenie w płaszczyźnie okoliczności łagodzących, ale zdaniem obrony wyraźnie błędnie nie przyznał im odpowiedniej wagi z uwagi na to, że:

- >>(…) ta postawa została zaprezentowana przez A. H. po uprzednim zatrzymaniu go przez funkcjonariuszy policji, tj. w sytuacji, gdy organy ścigania powzięły wiadomość o jego uczestnictwie w wypadku(...)<< (cytat z formularza uzasadnienia zaskarżonego wyroku zawarty w części zatytułowanej 'Zwięźle o powodach uznania zarzutu za zasadny, częściowo zasadny albo niezasadny'),

a przecież

- powyższa ocena Sądu Odwoławczego stoi w dostrzegalnej na pierwszy rzut oka sprzeczności z powszechnie znanymi okolicznościami procesowymi wielu spraw karnych w których oskarżeni nigdy nie zdobyli się na akty przeproszenia, skruchy i przyznania się do zarzuconych im czynów, mimo ich zatrzymania przez organy ścigania z uwagi na wiadomości dot. ich sprawstwa.”

W konkluzji autor kasacji wniósł o

1. uchylenie zaskarżonego wyroku w całości, oraz uniewinnienie oskarżonego,

względnie

2. uchylenie zaskarżonego wyroku w całości, oraz przekazanie sprawy właściwemu Sądowi do ponownego rozpoznania;

W pisemnej odpowiedzi na kasację prokurator wniósł o jej oddalenie jako oczywiście bezzasadnej.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Wniesiona przez obrońcę skazanego A. H. kasacja jest oczywiście bezzasadna, co pozwoliło na jej oddalenie na posiedzeniu w trybie art. 535 § 3 k.p.k.

Analiza zarzutów w niej podniesionych nieodparcie prowadzi do stwierdzenia, że skarżący sprowadza nadzwyczajny środek zaskarżenia, jakim jest kasacja od prawomocnego orzeczenia kończącego postępowanie sądowe, do rangi kolejnego środka odwoławczego, kwestionującego w istocie ustalenia poczynione przez Sąd pierwszej instancji (kasacja w znacznej mierze niemal dosłownie powiela zarzuty apelacyjne). Pod pozorem rażącego naruszenia przepisów prawa procesowego, obrońca usiłuje dokonać oceny materiału dowodowego tak w zakresie zawinienia przez skazanego przypisanego mu czynu jak i w zakresie okoliczności mających wpływ na wymiar kary. Przypomnieć w związku z tym należy, iż kasacja jest nadzwyczajnym środkiem zaskarżenia, a powody jej wniesienia określa przepis art. 523 k.p.k. i wzruszenie prawomocnego orzeczenia w jej drodze możliwe jest jedynie w wypadku stwierdzenia rażącego naruszenia prawa materialnego lub procesowego, jeśli mogło ono mieć istotny wpływ na treść orzeczenia.

Wbrew twierdzeniom autora kasacji Sąd Okręgowy dokonał zgodnej z prawem kontroli odwoławczej, aprobuując dokonane przez Sąd Rejonowy ustalenia faktyczne, oparte na podstawie wszystkich przeprowadzonych dowodów, nie naruszając reguł odnoszących się do uzasadnienia wyroku sądu odwoławczego określonych w art. 457 § 3 k.p.k. Zgodnie z wymogami art. 433 § 2 k.p.k. rozpoznał podniesione w apelacji zarzuty, czyniąc tym samym zadość przepisowi art. 457 § 3 k.p.k. W sposób wyczerpujący i logiczny wykazał, że Sąd pierwszej instancji

przeprowadził wszystkie istotne dla rozstrzygnięcia dowody, prawidłowo je oceniając i wywiódł wniosek, że A. H. popełnił zarzucane mu przestępstwo z art. 162 § 1 k.k.

Uwadze Sądu nie uszło, że po wypadku zarówno kierowca samochodu B., jak i pasażer - skazany A. H. mieli możliwość zobaczenia, że kierowca i pasażer taksówki uczestniczącej w wypadku zostali wyrzuceni na chodnik i potrzebują pomocy - wykazał to eksperyment procesowy (k.144-144v/tom I). Mimo to obaj mężczyźni podjęli ucieczkę, nie udzielając ofiarom pomocy i zostawiając ich samych, albowiem jeszcze nikogo tam nie było. Kierowca i pasażerka taksówki B. byli nieprzytomni i do czasu przybycia pogotowia pierwszej pomocy starali się im udzielać przypadkowi przechodnie (żadna z tych osób nie była ani lekarzem ani ratownikiem medycznym).

Fachowej pomocy udzieliła pokrzywdzonym załoga karetki pogotowia, która znalazła się na miejscu zdarzenia przypadkowo. Jechała bowiem do innego wypadku i tylko dzięki desperacji obecnych na miejscu zdarzenia innych pieszych została zmuszona do zajęcia się tym a nie innym wypadkiem. Jak podkreślił Sąd odwoławczy, pojawienie się po wypadku A. D., A. K., M. L. czy A. O., a więc osób, które zachowały się prawidłowo, nie pozbawiło zachowanie skazanego cech bezprawności w rozumieniu art. 162 § 1 k.k.

Nie ulega bowiem wątpliwości, że w chwili gdy skazany oddalał się z miejsca zdarzenia, pokrzywdzonym nie była udzielana fachowa pomoc medyczna i miał on tego świadomość. Wprawdzie wywód Sądu odwoławczego, związany z zarzutem obrazy prawa materialnego, nie jest zbyt obszerny, jednak prawidłowo ten zarzut ocenia. Obraza prawa materialnego jest zarzutem o charakterze samoistnym, co oznacza, iż zarzut taki może być formułowany jedynie przy bezspornych ustaleniach faktycznych. Skarżący jednak, zarówno w apelacji, jak i kasacji, snuje swoje rozważania materialnoprawne w kontekście alternatywnego przebiegu zdarzenia. W istocie ignoruje on oczywiste fakty sprowadzające się do tego, że w chwili wypadku na jego miejscu nie było nikogo, a postronne osoby zaczęły udzielać pomocy pokrzywdzonym już po ucieczce skazanego, a karetka pogotowia pojawiła się przypadkowo.

Na stanowisko Sądu odwoławczego miała wpływ także opinia biegłych, zdaniem których sama sytuacja w jakiej znalazł się A. H. na pewno spowodowała u niego stres, ale z uwagi na wcześniejsze spożycie alkoholu i amfetaminy, jego poziom był zmniejszony. Biegli w konsekwencji stwierdzili, że nie było żadnych przesłanek i dowodów, aby uznać, że skazany był w tzw. szoku powypadkowym (co sugerował w apelacji obrońca), tym bardziej, iż po zdarzeniu A. H. był w stanie skontaktować się telefonicznie z siostrą, poprosić ją o pomoc, a następnie udać się do jej mieszkania.

Konkludując, Sąd Okręgowy odnosząc się do zarzutu apelacyjnego związanego z obrazą prawa materialnego, w pełni zasadnie uznał, że dokonane w sprawie ustalenia i powołane powyżej okoliczności wykluczają możliwość przyjęcia działania przez skazanego A. H. w warunkach kontratypu określonego w art. 162 § 2 k.k.

Za niezasadny uznać należy również zarzut kasacyjny rażącego naruszenia prawa procesowego, poprzez błędne rozpoznanie zarzutu apelacyjnego dotyczącego rażącej niewspółmierności kary. Sąd odwoławczy odniósł się do całokształtu okoliczności sprawy oraz dokonanych w niej ustaleń faktycznych, uwzględniając wszystkie okoliczności przemawiające na korzyść i niekorzyść A. H.. Oceniał postawę skazanego po popełnieniu przestępstwa i przy ocenie wymiaru kary miał ją na uwadze, tj. przyznanie się, wyrażenie skruchy, która zmaterializowała się dopiero wówczas gdy organom ścigania stała się znana tożsamość skazanego (po zatrzymaniu przez funkcjonariuszy Policji). Swoje rozważania w tym zakresie Sąd Odwoławczy zawarł na k.390v-391 (tom II). Wywody kasacji odnoszące się do kwestii rzekomego naruszenia art. 433 § 2 k.p.k. w kontekście apelacyjnego zarzutu rażącej niewspółmierności kary mają charakter pozorny i stanowią w istocie powielenie niedopuszczalnego w kasacji (art. 523 § 1 zdanie drugie k.p.k.) zarzutu rażącej niewspółmierności kary. Dodatkowo należy zauważyć, że nie ma jakiegokolwiek znaczenia z punktu widzenia zakresu odpowiedzialności karnej skazanego fakt, że był on tylko pasażerem samochodu oraz to, że pokrzywdzeni nie mieli zapiętych pasów bezpieczeństwa – okoliczności te pozostają bez związku z zakresem obciążającego skazanego obowiązku wynikającego z art. 162 § 1 k.k.

Kierując się powyższym orzeczone, jak w dyspozytywnej części postanowienia.

ał